

نگرش دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی اراک در خصوص علل تمایل آن ها به استفاده از جزوات درسی به جای کتب مرجع ۱۳۸۷

علی قضاوی^۱، دکتر محمد رفیعی^{۲*}، دکتر قاسم مسیبی^۳، دکتر حمید ابطحی^۴

- ۱- مربی، کارشناس ارشد ایمنی شناسی، گروه میکروب شناسی و ایمنی شناسی، دانشگاه علوم پزشکی اراک، اراک، ایران
- ۲- استادیار، دکتر آمار حیاتی، گروه بهداشت و پزشکی اجتماعی، دانشگاه علوم پزشکی اراک، اراک، ایران
- ۳- دانشیار، دکتر ایمنی شناسی، گروه میکروب شناسی و ایمنی شناسی، دانشگاه علوم پزشکی اراک، اراک، ایران
- ۴- استادیار، دکتر میکروب شناسی، گروه میکروب شناسی و ایمنی شناسی، دانشگاه علوم پزشکی اراک، اراک، ایران

تاریخ دریافت ۸۸/۴/۲۸، تاریخ پذیرش ۸۸/۶/۱۱

چکیده

مقدمه: یکی از مزایای کتب مرجع اینست که به شما اجازه می‌دهند تا بتوانید مطالبی که از جا انداخته، درست متوجه نشده و یا فراموش کرده‌اید را دوباره بازنگری کنید. این امر در مورد جزوه نویسی امکان‌پذیر نیست زیرا آنچه شنیده‌اید به سرعت و گاهی به طور کامل فراموش می‌شود. هدف از این پژوهش بررسی نگرش دانشجویان در خصوص علل تمایل آن ها به استفاده از جزوات درسی به جای کتب مرجع است.

روش کار: این مطالعه یک بررسی تحلیلی-مقطعی می‌باشد. حجم نمونه شامل ۲۱۳ دانشجو در دانشگاه علوم پزشکی اراک در سال ۱۳۸۷ در رشته‌های تحصیلی مختلف و ترم‌های تحصیلی متفاوت بود. اطلاعات مربوط به گرایش دانشجویان به جزوه نویسی براساس پرسش‌نامه معتبری جمع‌آوری و تحلیل شد.

نتایج: مهم‌ترین عوامل از نظر دانشجویان حجم زیاد کتب مرجع نسبت به جزوه، مدرک گرایی جامعه و عدم توجه به سطح سواد و میزان آگاهی هم‌چنین عدم تسلط کافی به زبان انگلیسی جهت کتب مرجع بوده است.

نتیجه گیری: گرایش به جزوه نویسی از عوامل اصلی رکود دانشجویان بوده و در نهایت منجر به از بین بردن روحیه و انگیزه تحقیق در آنها می‌شود.

واژگان کلیدی: جزوه نویسی، کتب مرجع، دانشگاه

*نویسنده مسئول: اراک، میدان بسیج، دانشگاه علوم پزشکی اراک، دانشکده پزشکی، گروه بهداشت

E-mail: Rafeie@yahoo.com

مقدمه

در دانشگاه‌ها دو منبع اصلی اولیه برای گرفتن اطلاعات در دسترس می‌باشد یکی کتب مرجع و دیگری جزوات درسی. یکی از مزایای کتب مرجع اینست که به شما اجازه می‌دهند تا بتوانید مطالبی که از جا انداخته، درست متوجه نشده و یا فراموش کرده‌اید را دوباره بازنگری کنید. این کار در مورد جزوه نویسی امکان پذیر نیست زیرا آنچه شنیده‌اید به سرعت و گاهی به طور کامل فراموش می‌شوند (۱). امروزه یکی از سیاست‌های اساسی دانشگاه‌ها نظارت و دقت در کیفیت آموزشی و ارتقاء آن می‌باشد. دانشگاه‌های مدرن برای هر واحد درسی یک طرح نامه درسی ارائه می‌کنند و این طرح نامه شامل منابع، مقالات و تألیفات درس مربوطه است. این امر سبب می‌شود تا دانشجو یک پیش زمینه در خصوص درس ارائه شده، به دست آورد و در کلاس‌ها نیز بیشتر به جنبه تحقیق توجه می‌شود. همچنین یکی دیگر از سیاست‌های اساسی دانشگاه‌ها، حذف جزوات درسی می‌باشد. جزوه عامل رکود علمی و محدود شدن استاد و دانشجو است. در حال حاضر، یکی از مشکلات آموزشی استفاده نادرست اکثر دانشجویان از جزوات درسی نسبت به کتب مرجع است زیرا این جزوات درسی صرف نظر از نواقص و کاستی‌ها، با ساختار ویژه خودشان نمی‌توانند در بر گیرنده همه مطالب لازم درسی مورد نیاز برای یک دانشجو باشد. براساس تحقیقی که در دانشگاه علوم پزشکی تهران انجام شده، برای تهیه جزوات درسی به طور متوسط سالانه نزدیک به ۱۵ هزار ساعت وقت صرف می‌شود (۲). با چنین وضعیتی دیری نخواهد گذشت که رفته رفته حساسیت علمی در دانشجویان از بین رفته و دچار نوعی بی‌اعتمادی و بی‌تفاوتی نسبت به مطالعه علمی می‌گردند که بر انگیزه تحصیلی و یادگیری اثر مخربی خواهد داشت.

از طرف دیگر کتاب‌های علمی مرجع، نه تنها مطالب بیشتر و جامع‌تری را به دانشجویان ارائه داده و دانشجویان را از آخرین اطلاعات و موضوعات جدید دانش مورد نظر آگاه می‌سازند، بلکه روحیه تحقیق و پژوهش را

در دانشجویان تقویت می‌نماید. هر ساله گروه‌های آموزشی دانشگاه‌ها و هیأت‌های ارزشیابی تخصصی وزارت بهداشت، لیستی از منابع مختلف را برای آزمون‌های داخلی دانشگاه یا سراسری معرفی می‌نمایند. از مهم‌ترین ویژگی‌های این کتاب‌ها می‌توان به مرجع بودن، دارا بودن گروه مخاطب وسیع الطیف متشکل از متخصصین و دانشجویان در رشته‌های مختلف تحصیلی، حجیم بودن مطالب آنها و عدم ارائه مطالب مورد نیاز به گروه هدف مشخص و عدم ساختار آموزشی اشاره کرد (۲). یک هدف آموزشی باید دارای ویژگی‌هایی مانند متناسب بودن، واضح، منطقی و قابل مشاهده و قابل سنجش بودن می‌باشد (۳). آموزش صحیح یک هنر است نه این که ایده‌ها و افکار را داخل ذهن افراد قرار دهد (۴). به قول معلم شهید علامه مرتضی مطهری، معلم آن است که به من اندیشیدن را بیاموزد نه اندیشه‌ها را. یادگیری با بیش از یک حس افزایش می‌یابد. معمولاً ۲۰ درصد از مردم آنچه را که می‌شنوند و ۳۰ درصد آنچه را که می‌بینند و ۵۰ درصد آنچه را که می‌شنوند و می‌بینند به خاطر می‌آورند. بنابراین اگر بشنویم آن را فراموش می‌کنیم، اگر ببینیم آن را به خاطر می‌سپاریم، اگر انجام دهیم آن را یاد می‌آوریم و اگر کشف کنیم آن را به کار می‌بریم (۳، ۴). شاید ۱۰ درصد از اساتید عالی و ۱۰ درصد ضعیف باشند. اساتید عالی علاوه بر ماهر بودن در رشته خود، یادگیری را با منش و شخصیت خود بر می‌انگیزانند. اساتید، آموزش و یادگیری را توأم انجام می‌دهند. در حقیقت آموزش، یادگیری مضاعف است. اگر استاد مهارت‌های بالایی داشته باشد در ارائه درس، دانشجویان را قادر به تجزیه و تحلیل و ارزیابی می‌نماید (۵). یادداشت‌های درسی وسیله‌ای برای مرور دایمی مطالب درسی هستند. یادداشت برداری در کلاس یکی از مشکلات دانشجویان است زیرا آنها نمی‌توانند تصمیم بگیرند چه مطالبی را باید یادداشت کنند. برخی دانشجویان می‌گویند که نمی‌توان با سرعتی که اساتید درس می‌دهند، یادداشت برداری کنند. عده‌ای نیز می‌گویند مطالب بیان شده اساتید مبهم است. گروهی عقیده دارند که ممکن است یادداشت‌ها مورد استفاده قرار نگیرند (۶). به طور

رشته تحصیلی و نیم سال تحصیلی نیز مورد بررسی قرار گرفت. سوالات پرسش نامه در چهار حیطه اصلی طراحی شده بودند که عبارتند از: ۱- علل مرتبط با جزوات درسی و کتب مرجع ۲- علل مرتبط با خود دانشجویان ۳- علل مرتبط با مسائل آموزشی و ۴- علل مرتبط با اساتید.

نمرات نگرش دانشجویان براساس طیف لیکرت از نمره ۱ به عنوان کاملاً مخالف تا نمره ۵ به عنوان کاملاً موافق محاسبه گردید. پرسش نامه ها با هماهنگی آموزش دانشکده ها تکمیل شدند. از تحلیل همبستگی چند متغیری، آزمون مقایسه میانگین های دو گروه وابسته، آنالیز واریانس یک طرفه و دو طرفه، مدل های آنوا (ANOVA)، آنالیز همبستگی ناپارامتری مانند آنالیز همبستگی اسپیرمن و کندال و آزمون کروسکال-والیس و فریدمن برای آنالیز داده های جمع آوری شده و مقایسه داده های مربوط به نگرش براساس دو متغیر استفاده گردید. اطلاعات جمع آوری شده با استفاده از نرم افزارهای SPSS 17 مورد بررسی و تحلیل قرار گرفتند.

نتایج

از ۲۱۳ دانشجوی مورد بررسی ۶۲ نفر (۲۹/۱ درصد) دانشجوی پزشکی، ۴۱ نفر (۱۹/۲ درصد) دانشجوی رشته پرستاری، ۳۵ نفر (۱۶/۴ درصد) دانشجوی رشته مامایی، ۱۹ نفر (۸/۹ درصد) رشته اتاق عمل، ۱۴ نفر (۶/۶ درصد) رشته علوم آزمایشگاهی، ۲۸ نفر (۱۳/۱ درصد) رشته بهداشت خانواده و ۱۴ نفر (۶/۶ درصد) دانشجوی رشته هوشبری بوده اند. ۱۷۸ نفر (۸۳/۶ درصد) دختر و بقیه از پسرها براساس نسبت جنسی دانشجویان انتخاب شده اند. کمترین سن دانشجویان ۱۸ سال و بیشترین سن آنها ۲۶ سال بوده است. میانگین سنی (انحراف معیار \pm میانگین) کل دانشجویان $1/54 \pm 21/11$ سال برآورد شده است. میانه سنی دانشجویان مورد بررسی نیز ۲۱ سال بوده است که بیانگر توزیع سنی حدوداً متقارن دانشجویان است. توزیع فراوانی تمام سوالات پرسش نامه در کل دانشجویان مورد بررسی به همراه آماره های توصیفی آن در جدول ۱ نشان داده شده است.

کلی هدف از یادداشت برداری آن است که به دانشجوی کمک می کند تا بتواند ذهن خود را بر نکته های اصلی متمرکز سازد، در غیر این صورت او می تواند به جای حضور از یک ضبط صوت در کلاس استفاده کند (۶، ۷). گفته های اساتید را باید در کوتاه ترین عبارت های ممکن خلاصه کرد و باید شامل نکات اصلی باشد. دانشجو نباید سعی کند هر واژه که توسط استاد بیان می شود را ثبت کند بلکه تنها کلمات و عبارت هایی نیاز به ثبت شدن دارد که در واقع نکته یا نکته های اصلی مطالب درسی هستند. وی باید مطالب را به زبان خود یادداشت کند زیرا این کار به دانشجو کمک می کند که معنای آنها را بهتر درک نماید (۸). در مطالعات انجام شده دیگر در آمریکا نیز معایب جزوه نویسی مورد مطالعه قرار گرفته و توصیه شده که تنها دانشجویان مطالب اصلی را نکته برداری نمایند تا در مواقع مورد نیاز به شکل کلمات کلیدی مورد استفاده قرار دهند (۹، ۱۰).

هدف از مطالعه حاضر بررسی علل گرایش دانشجویان به جزوات درسی و بررسی نگرش آنها در این خصوص می باشد.

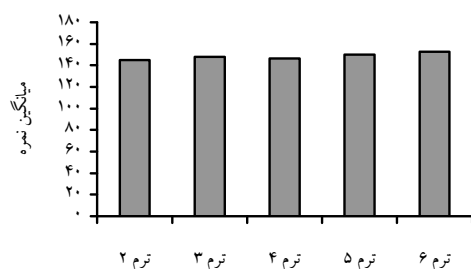
روش کار

مطالعه حاضر یک بررسی مشاهده ای تحلیلی است که به صورت مقطعی بر روی یک نمونه تصادفی ۲۱۳ نفری از دانشجویان رشته های مختلف دانشگاه علوم پزشکی اراک در سال ۱۳۸۷ انجام گرفته است. حجم نمونه براساس اصل ککران به دست آمد. بدین ترتیب که انتخاب حداقل ۱۰ درصد از یک جامعه محدود، نتایج مناسبی را ارائه می دهد که جهت اطمینان بیشتر ۲۱ درصد از جامعه دانشجویان انتخاب شد. اصول اخلاق در پژوهش در تمامی مراحل تحقیق رعایت شد. جهت سنجش نگرش دانشجویان از یک پرسش نامه خود ساخته استفاده شد که اعتبار آن توسط افراد صاحب نظر دانشگاه علوم پزشکی بررسی و تأیید شد. میزان پایایی پرسش نامه تهیه شده با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۲ درصد برآورد گردید، که پایایی مناسبی بوده است. در پرسش نامه تهیه شده متغیرهای جنس، سن دانشجو،

جدول ۱. توزیع فراوانی و آماره‌های توصیفی چگونگی نگرش دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی اراک در خصوص علل تمایل آنها به استفاده از جزوات درسی به جای کتب مرجع

میانگین (انحراف معیار)	دیدگاه دانشجویان				کاملاً موافق تعداد(درصد)	موافق تعداد(درصد)	بی نظر تعداد(درصد)	مخالف تعداد(درصد)	کاملاً مخالف تعداد (درصد)	
	تعداد (درصد)	تعداد(درصد)	تعداد(درصد)	تعداد(درصد)						
(-۰/۹۲)۴/۰۶	(۱/۴)۳	(۸/۰)۱۷	(۷/۰)۱۵	(۵۰/۲)۱۰۷	(۳۳/۳)۷۱					پیوستگی بهتر مطالب جزوه نسبت به کتب مرجع
(۱/۰۴)۴/۰۳	(۳/۳)۷	(۵/۶)۱۲	(۱۶/۰)۳۴	(۳۵/۲)۷۵	(۳۹/۹)۸۵					مشکلات مالی دانشجویان جهت تهیه کتب مرجع
(۰/۰۷۴)۴/۵۳	(۰/۰)۰	(۳/۳)۷	(۴/۷)۱۰	(۲۷/۴)۵۸	(۶۴/۶)۱۳۷					حجم زیاد کتب مرجع نسبت به جزوه
(۰/۰۷۴)۴/۳۷	(۰/۹)۲	(۱/۴)۳	(۵/۷)۱۲	(۴۳/۴)۹۲	(۴۸/۶)۱۰۳					وجود چکیده ای از مهمترین مطالب کتب مرجع در جزوه
(۱/۱۸)۳/۴۱	(۷/۵)۱۶	(۱۳/۱)۲۸	(۳۲/۹)۷۰	(۲۴/۴)۵۲	(۲۲/۱)۴۷					تشویق اساتید برای خواندن جزوات
(۱/۵۰)۳/۵۱	(۱۱/۳)۳۴	(۲۰/۷۳)۴۴	(۱۰/۸)۲۳	(۱۹/۷)۴۲	(۳۷/۶)۸۰					ارزشیابی دانشجو تنها با نمره امتحان نه با میزان و گستره یادگیری
(۱/۱۵)۳/۶۷	(۳/۳)۷	(۱۵/۵)۳۳	(۲۱/۱)۴۵	(۳۱/۰)۶۶	(۲۹/۱)۶۲					نبودن کتاب های کافی و مناسب در کتابخانه برای تمام دروس
(۰/۰۹۶)۴/۰۰	(۲/۸)۶	(۳۱/۸)۷۸	(۱۷/۴)۳۷	(۴۳/۲)۹۰	(۳۳/۸)۷۲					کیفیت نامطلوب برخی از کتب مرجع از نظر روانی و گویایی مطلب
(۰/۰۹۱)۴/۳۵	(۰/۹)۲	(۶/۱)۱۳	(۵/۶)۱۲	(۳۱/۵)۶۷	(۵۵/۹)۱۱۹					کمبود وقت با توجه به میزان واحدهای ارائه شده در هر ترم
(۱/۰۹)۳/۵۵	(۰/۹)۲	(۲۱/۱)۴۵	(۲۲/۵)۴۸	(۳۲/۴)۶۹	(۲۳/۰)۴۹					نبودن کتب مرجع برای هر رشته و هر مقطع به طور جداگانه
(۱/۰۱)۳/۹۸	(۱/۴)۳	(۹/۴)۲۰	(۱۵/۵)۳۳	(۳۷/۶)۸۰	(۳۶/۲)۷۷					تفاوت برخی از مطالب جزوه با کتب مرجع و ایجاد سردرگمی
(۱/۰۹)۳/۶۵	(۱/۹)۴	(۱۵/۵)۳۳	(۲۴/۹)۵۳	(۳۱/۵)۶۷	(۲۶/۳)۵۶					تخصصی نبودن درس برای رشته مربوطه
(۱/۲۴)۳/۵۷	(۲۱/۱)۴۵	(۳۲/۹)۷۰	(۲۴/۴)۵۲	(۱۰/۸)۲۳	(۱۰/۸)۲۳					نارضایتی از رشته تحصیلی
(۱/۰۴)۳/۱۷	(۶/۱)۱۳	(۱۹/۷)۴۲	(۳۴/۳)۳۳	(۳۱/۰)۶۶	(۸/۹)۱۹					عدم آگاهی از مزایای مطالعه کتب مرجع نسبت به جزوه
(۱/۱۴)۳/۵۴	(۴/۵)۵	(۱۹/۱)۲۱	(۲۵/۵)۲۸	(۳۵/۵)۳۹	(۱۵/۵)۱۷					آزادی انتخاب دانشجو بین جزوه و کتب مرجع
(۱/۰۸)۴/۰۰	(۴/۲)۹	(۱۶/۴)۳۵	(۲۳/۰)۴۹	(۳۳/۳)۷۱	(۲۳/۰)۴۹					نگرانی از کم شدن نمره در اثر مطالعه کتب مرجع
(۱/۰۱)۳/۹۸	(۲/۸)۶	(۹/۹)۲۱	(۱۰/۸)۲۳	(۳۶/۶)۷۸	(۳۹/۹)۸۵					طراحی سوالات امتحان از جزوه و نادیده گرفتن کتب مرجع
(۱/۰۴)۳/۴۳	(۰/۹)۲	(۱۰/۸)۳۳	(۱۴/۱)۳۰	(۳۷/۶)۸۰	(۳۶/۶)۷۸					عدم معرفی کتب مرجع توسط اساتید
(۰/۰۹۹)۳/۹۲	(۱۵/۰)۳۲	(۴۸/۸)۱۰۴	(۱۹/۷)۴۲	(۱۱/۳)۲۴	(۵/۲)۱۱					فقدان نگرش صحیح در بدو ورود به دانشگاه و گرفتن اطلاعات از دانشجویان ترم بالاتر
(۱/۱۷)۳/۷۳	(۱/۹)۴	(۸/۵)۱۸	(۱۶/۴)۳۵	(۴۱/۸)۸۹	(۳۱/۵)۶۷					فقدان امتحانات مقطعی و در نتیجه محدود شدن مطالعه دانشجویان به شب امتحان
(۰/۰۹۴)۳/۹۱	(۳/۳)۷	(۱۷/۸)۳۸	(۱۲/۲)۲۶	(۳۵/۷)۷۶	(۳۱/۰)۶۶					ترجمه نامناسب برخی از کتب مرجع
(۰/۰۸۲)۴/۴۴	(۰/۵)۱	(۳/۳)۷	(۸/۵)۱۸	(۲۷/۲)۵۸	(۶۰/۶)۱۲۹					عدم تسلط کافی به زبان انگلیسی جهت کتب مرجع انگلیسی
(۰/۰۸۵)۳/۹۴	(۴/۷)۱۰	(۰/۰)۰	(۲۴/۹)۵۳	(۴۲/۳)۹۰	(۲۸/۲)۶۰					فقدان اهرم های اجرایی در آموزش برای سوق دادن دانشجو کتب مرجع
(۰/۰۸۹)۴/۱۶	(۱/۴)۳	(۵/۲)۱۱	(۸/۹)۱۹	(۴۵/۵)۹۷	(۳۹/۰)۸۳					عادت کردن دانشجو به خواندن جزوه
(۰/۰۷۳)۴/۱۴	(۰/۵)۱	(۰/۹)۲	(۱۵/۰)۳۲	(۵۱/۶)۱۱۰	(۳۱/۹۴)۶۸					فقدان آموزش جهت تبیین فرهنگ مطالعه کتب درسی
(۰/۰۸۲)۴/۴۸	(۰/۹۵)۲	(۳/۳)۷	(۵/۶۵)۱۲	(۲۷/۲)۵۸	(۶۲/۹)۱۳۴					مدرک گرایی جامعه و عدم توجه به سطح سواد و میزان آگاهی
(۱/۰۶)۳/۹۸	(۳/۸)۸	(۷/۰)۱۵	(۱۳/۱)۲۸	(۳۹/۹)۸۵	(۳۶/۲)۷۷					کوتاه بودن زمان ترم تحصیلی
(۱/۰۵)۳/۸۷	(۲/۴)۵	(۹/۹)۲۱	(۱۸/۴۵)۳۹	(۳۷/۳)۷۹	(۳۱/۱)۶۸					نبودن امکانات مناسب جهت مطالعه در خوابگاه یا دانشکده
(۱/۱۹)۳/۸۴	(۱۵/۰)۳۲	(۳۴/۴)۵۲	(۳۲/۹)۷۰	(۱۶/۹)۳۶	(۱۰/۸)۲۳					زیاد بودن تعطیلات سالانه
(۱/۱۳)۳/۳۱	(۴/۲)۹	(۲۰/۲)۴۳	(۳۵/۷)۷۶	(۱۹/۷)۴۲	(۲۰/۲)۴۳					ناکافی بودن زمان استفاده از سالن مطالعه دانشکده یا خوابگاه
(۱/۰۸)۳/۴۴	(۳/۸)۸	(۱۶/۰)۳۴	(۳۱/۵)۶۷	(۳۰/۰)۶۴	(۱۸/۸)۴۰					ناکافی بودن سالن های مطالعه و کتابخانه های عمومی در سطح شهر
(۱/۰۸)۳/۴۱	(۲/۸)۶	(۱۹/۷)۴۲	(۲۹/۱)۶۲	(۳۰/۰)۶۴	(۱۸/۳)۳۹					کافی نبودن زمان امانت کتاب
(۱/۰۸)۳/۶۶	(۱/۹)۴	(۱۵/۰)۳۲	(۲۳/۹)۵۱	(۳۳/۳۵)۷۱	(۲۵/۸)۵۵					بالاتر بودن میزان ماندگاری مطالب جزوه در آینده
(۰/۰۷۰)۴/۳۹	(۰/۵)۱	(۰/۰)۰	(۹/۹)۲۱	(۳۹/۰)۸۳	(۵۰/۷)۱۰۸					متناسب نبودن میزان واحد برخی از دروس با حجم کتاب مرجع
(۰/۰۸۵)۴/۱۹	(۰/۹)۲	(۳/۳)۷	(۱۳/۱)۲۸	(۴۱/۳)۸۸	(۴۱/۳)۸۸					فقدان روحیه و انگیزه تحقیق و پژوهش در دانشجویان
(۱/۰۹)۳/۳۵	(۲/۳)۵	(۱۸/۳)۳۹	(۲۷/۷)۵۹	(۳۰/۰)۶۴	(۲۱/۶)۴۶					شرکت ندادن دانشجویان در مباحث درسی و کنفرانس ها
(۱/۰۲)۳/۶۰	(۱/۹)۴	(۱۲/۷)۲۷	(۲۹/۶)۶۳	(۳۴/۷)۷۴	(۲۱/۱)۴۵					عدم تشویق دانشجو جهت مطالعه کتب مرجع توسط اساتید
(۱/۰۵)۳/۴۶	(۰/۹)۲	(۲۲/۵)۴۸	(۲۴/۴)۵۲	(۳۴/۷)۷۴	(۱۷/۴)۳۷					منطبق نبودن سرفصل دروس با کتب مرجع
(۱/۰۷)۳/۷۱	(۳/۳)۷	(۸/۵)۱۸	(۳۱/۰)۶۶	(۲۸/۶)۶۱	(۲۸/۶)۶۱					عدم تشویق دانشجویان ممتاز توسط آموزش

با توجه به این که مقادیر نمرات گرایش دانشجویان به جزوات درسی با استفاده از آزمون کلموگروف-اسمیرنوف دارای توزیع نرمال می‌باشد، جهت مقایسه میانگین‌های نمرات گرایش دانشجویان به جزوه نویسی از آزمون آنالیز واریانس یک طرفه (ANOVA) استفاده شده است که با استفاده از این آزمون اختلاف آماری معنی‌داری بین میانگین نمرات گرایش به جزوه نویسی در رشته‌های تحصیلی مختلف، وجود ندارد ($p=0/489$). نمودار ۲ بیانگر توزیع نمرات گرایش دانشجویان به جزوه نویسی براساس ترم تحصیلی می‌باشد.

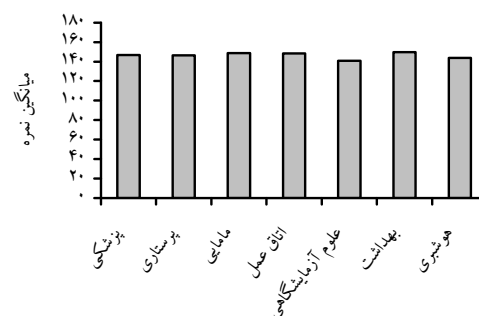
نمودار ۲ مقایسه میانگین نمره گرایش به جزوات درسی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی اراک در سال ۱۳۸۷ بر اساس ترم تحصیلی

با استفاده از آنالیز واریانس یک طرفه اختلاف آماری معنی‌داری بین میانگین نمره گرایش به جزوات درسی در ترم‌های مختلف تحصیلی وجود ندارد ($p=0/261$). میانگین نمره گرایش به جزوات درسی دانشجویان پسر $144/60 \pm 13/25$ و در دانشجویان دختر این شاخص $147/52 \pm 14/11$ به دست آمده است. با استفاده از آزمون t دو گروه مستقل اختلاف آماری معنی‌داری بین میانگین نمره گرایش به جزوات درسی در دانشجویان پسر و دختر وجود ندارد ($p=0/244$).

با استفاده از آنالیز همبستگی پیرسون دو متغیر کمی، میزان همبستگی سن دانشجویان و نمره گرایش به جزوات درسی مقدار $0/113$ به دست آمد که همبستگی فوق مستقیم و ناقص بوده و معنی‌دار نمی‌باشد ($p=0/103$).

رتبه عوامل مؤثر در تمایل دانشجویان به استفاده از جزوه به ترتیب جهت ده عامل عبارت بوده‌اند از: ۱- حجم زیاد کتب مرجع نسبت به جزوه. ۲- مدرک گرائی جامعه و عدم توجه به سطح سواد و میزان آگاهی. ۳- عدم تسلط کافی به زبان انگلیسی جهت کتب مرجع انگلیسی. ۴- کمبود وقت با توجه به میزان واحدهای ارائه شده در هر ترم. ۵- متناسب نبودن میزان واحد برخی از دروس با حجم کتاب مرجع. ۶- وجود چکیده‌ای از مهم‌ترین مطالب کتب مرجع در جزوه. ۷- فقدان روحیه و انگیزه تحقیق و پژوهش در دانشجویان. ۸- عادت کردن دانشجو به خواندن جزوه. ۹- پیوستگی بهتر مطالب جزوه نسبت به کتب مرجع. ۱۰- فقدان آموزش جهت تبیین فرهنگ مطالعه کتب درسی بوده است. ۳ عامل از کمترین رتبه‌ها و میانگین نیز به ترتیب مربوط به عامل عدم معرفی کتب مرجع توسط اساتید، نارضایتی از رشته تحصیلی و زیاد بودن تعطیلات سالانه بوده است.

در صورتی که براساس طیف لیکرت نمره نگرش دانشجویان در خصوص علل تمایل آنها به استفاده از جزوات درسی را به صورت جمع نمرات تمام سئوالات ۳۹ گانه محاسبه کنیم، میانگین نمره گرایش به استفاده از جزوه در کل دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی اراک $147/04 \pm 13/98$ بوده است. توزیع میانگین نمره گرایش به استفاده از جزوه براساس رشته تحصیلی در نمودار ۱ نشان داده شده است.

نمودار ۱ مقایسه میانگین نمره گرایش به جزوات درسی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی اراک در سال ۱۳۸۷ بر اساس رشته تحصیلی

بحث

براساس نتایج مطالعه حاضر، اختلاف آماری معنی داری بین میانگین نمره گرایش به جزوات درسی در دانشجویان ترم‌های تحصیلی مختلف وجود نداشت، بنابراین گرایش دانشجویان در سال‌های مختلف تحصیل به جزوات درسی افزایش نمی‌یابد، این موضوع در مطالعات اختصاصی انجام شده نیز تایید گردیده است (۹، ۱۰). هم‌چنین جنسیت نیز تأثیری در نگرش به جزوات درسی نداشته است و متوسط نمره نگرش به جزوات درسی در هر دو جنس دانشجویان از لحاظ آماری برابر بوده است.

در مطالعه‌ای که توسط گوپتا و همکاران در سال ۲۰۰۴ بر روی دانشجویان دندان پزشکی دانشگاه بیرمینگهام آمریکا انجام شد مشخص گردید که ۹۶ درصد دانشجویان هم‌زمان از جزوه و کتب مرجع استفاده می‌کنند. اکثر دانشجویان استفاده از منابع الکترونیک در کنار روش‌های مرسوم مثل جزوه نویسی را مفید می‌دانستند (۱).

براساس مطالعه حاضر مهم‌ترین عامل در گرایش به جزوه نویسی از نظر دانشجویان، حجم زیاد کتب مرجع نسبت به جزوه درسی بیان شده است که بررسی در خصوص علت این امر خود نیاز به تحقیقات تخصصی‌تر دارد. هم‌چنین مدرک گرایی در جامعه و عدم توجه به سطح سواد و میزان آگاهی به عنوان دومین عامل در گرایش به جزوه نویسی بیان گردیده است که موضوع فوق عملاً در جامعه ما مشهود می‌باشد. سومین عامل از نظر دانشجویان، عدم تسلط کافی به زبان انگلیسی جهت مطالعه کتب مرجع که اصولاً به صورت لاتین می‌باشند، ذکر شده است. این موضوع نیز به مهارت ناکافی دانشجویان در زبان انگلیسی برمی‌گردد که حتی در اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها در نگارش مقالات اصیل نیز به چشم می‌خورد.

از عوامل ذکر شده دیگری که به نظر مهم می‌باشند ذکر عبارت "وجود چکیده‌ای از مهم‌ترین مطالب کتب مرجع در جزوه" می‌باشد که بیشتر به روش تدریس اساتید بر می‌گردد که اصولاً به صورت‌های سنتی و یا تلفیق سنتی و روش‌های ارائه مطالب با استفاده از دستگاه‌های

جدید (ویدئو پروژکتور) می‌باشد و باید به صورت بسیار جدی پی‌گیری شوند.

از عوامل مهم دیگری که در مطالعه حاضر با اهمیت ذکر شده، فقدان روحیه و انگیزه تحقیق و پژوهش در دانشجویان است که اصولاً فیدبک کامل جزوه نویسی می‌باشد که از نظر دانشجویان نیز به عنوان عوامل مهم در گرایش به جزوه نویسی بیان شده است.

عامل کمبود وقت با توجه به میزان واحدهای ارائه شده در هر ترم نیز به عنوان یکی از عوامل مهم در گرایش به جزوه نویسی بیان شده است که اصولاً با آموزش برنامه درسی به دانشجویان و مدیریت زمان می‌توان آن را حل نمود.

عواملی که از نظر دانشجویان تأثیر بسیار کمی بر گرایش آنها به جزوه نویسی دارد شامل عدم معرفی کتب مرجع توسط اساتید، نارضایتی از رشته تحصیلی و زیاد بودن تعطیلات سالانه بوده است. نکته بسیار مهم در این بیان این است که تمام اساتید اصولاً در ابتدای ترم کتب مرجع را به دانشجویان معرفی می‌نمایند و دانشجویان نیز این نکته را اذعان داشته‌اند. نارضایتی از رشته تحصیلی نیز از نظر دانشجویان عاملی در جهت عدم گرایش آنها به کتب مرجع ذکر نشده است. در این تحقیق هم‌چنین معین شد که ظاهراً هر چه سن دانشجویان افزایش می‌یابد گرایش آنها به جزوه نویسی افزایش پیدا می‌کند ولی نکته از لحاظ آماری معنی دار نمی‌باشد.

مطالعه‌ای که توسط سوت و بیک در سال ۲۰۰۷ بر روی دانشجویان پزشکی سال چهارم دانشگاه فلوریدا انجام شد مشخص ساخت که در صورت همراه شدن جزوه و آموزش الکترونیک با کتب مرجع میزان یادگیری دانشجویان افزایش خواهد یافت (۱۱).

نتیجه گیری

با توجه به این که گرایش به جزوه نویسی از عوامل اصلی رکود دانشجویان بوده و در نهایت منجر به از بین بردن روحیه و انگیزه تحقیق در آنها می‌شود، این

Arfae f Tehran, Iran: University Publication Center; 1985.

4. Werner D. Health and remedy for all. Translation by: Pars Nia S. Tehran, Iran: Javan publication; 1993.

5. Foley R, Smilansky J. Teaching Techniques. New York, US: McGraw-Hill; 1980.

6. Hull C, Rawlins K. Effective note-taking. NT Learn Curve 1997; 1(3):14-5.

7. Mirabedini A. How to study for an exam. Tehran, Iran: Chekameh publication; 1992.

8. Kaufman N. Power notebook. Hosp Health Netw 1995; 69(3): 58-62.

9. Tidwell DL, Heston ML, Fitzgerald LM. Self-Study of Teaching and Teacher Education Practices: New York, US; Springer, 2009.

10. Watkins C, Carnell E, Lodge C. Effective Learning in classrooms. London, UK: Paul Chapman Publishing; 2007.

11. Southwick FS. Theodore E. Woodward Award: spare me the PowerPoint and bring back the medical textbook. Trans Am Clin Climatol Assoc 2007;118:115-22.

موضوع باید در مطالعات بیشتری در دانشگاه های دیگر نیز مورد تحلیل قرار گیرد.

تشکر و قدردانی

بدینوسیله از تمامی دانشجویان شرکت کننده در طرح، تقدیر و تشکر به عمل می آید.

منابع

1. Gupta B, White DA, Walmsley AD. The attitudes of undergraduate students and staff to the use of electronic learning. Br Dent J 2004; 24:196(8):487-92.

2. Shariati B, Javadi H, Habibi GR, Soleymani F. Attitudes and Practice medical students about lesson resources, Tehran, Iran. Tehran University of Medical Sciences Publications; 1996.

3. Gilbert J. A Step-By-Step Guide for Health Care Professionals. Translation by: Nasser K,

The attitude of Arak Medical University student's about reasons of tendency to use the lecture notes instead of textbooks, 2008

Ghazavi A¹, Rafiei M^{2*}, Mosayebi G³, Abtahi H⁴

1- Lecturer, MSc of Immunology, Department of Immunology, Arak University of Medical Sciences, Arak, Iran.

2- Assistant Professor, PhD of Biostatistics, Department of Social Medicine, Arak University of Medical Sciences, Arak, Iran.

3- Associate Professor, PhD of Immunology, Department of Immunology, Arak University of Medical Sciences, Arak, Iran.

4- Assistant Professor, PhD of Microbiology, Department of Microbiology, Arak University of Medical Sciences, Arak, Iran.

Received 19 Jul, 2009 Accepted 2 Sep, 2009

Abstract

Background: One advantage of a textbook is that you can refer back to the textbook for missed, misunderstood, or forgotten information. This does not apply to class lectures notes because heard things can forget quickly and thoroughly. The aim of this study was survey of student's attitude about reasons of tendency to use lecture notes instead of textbooks.

Materials and Methods: This is an analytical cross-sectional study. Sample size was 213 students with different academic fields and terms. Data to students' tendency to lecture notes were collected and analyzed by valid questionnaire.

Results: Most important factors in students' opinion were, textbook contain is more than lecture notes, society's tendency to academic degree, inattention to literacy and awareness levels and lack of sufficient proficiency on English language.

Conclusion: Tendency to usage of lecture notes is one of basic reasons of students' stagnation and ultimately, leads to lose of their research morale and motivation.

Keywords: Lecture notes, Textbook, University

*Corresponding author;

Email: Rafeie@yahoo.com

Address: Department of Social Medicine, Medicine School, Arak University of Medical Sciences, Basij Sq., Arak, Iran.